

EDİTÖRE MEKTUP

OSMANLILAR'DA VAKIFLAR VE EĞİTİM¹

Osmanlı Devleti bir vakıf devletidir. Öyle ki askerî harcamalar hariç bütün hizmetlerini vakıflar üzerinden karşılamıştır. Bu devlet eğitim başta olmak üzere, sağlık, sosyal güvenlik, sosyal yardım, esnaf teşkilatları ve belediyeye ait hizmetlerin tamamını vakıflar yoluyla yerine getirmiştir. Osmanlı iktisat sisteminde de vakıfların ana girdisi para olduğu için doğal olarak vakıflar önemli bir yer teşkil eder. Buna para vakıflarını da ilave etmek gerekir. Bundan başka Osmanlı Devletinin iskân politikasında özellikle Rumelinin Türkleşmesi veya İslâmlaşmasında vakıflar baş rolü oynar. Vakıflar ile donatılan bir çok şehir veya kasaba yeniden kurulmuş ya da köy iken kasaba veya şehir olmuştur. Bu bağlamda Saraybosna XV. yüzyıl ortalarında bin nüfuslu bir köy iken önce İsa Bey'in daha sonra da Gazi Hüsrev Bey'in zengin vakıfları, bir de devletin buraya yerleşecekleri avarız (olağanüstü) vergiden muaf tutması sonucu bu köy kısa zamanda gelişmiş ve XVI. asrın ortalarında yirmi binin üzerinde bir nüfusa ulaşarak o dönem Edirne ile birlikte Osmanlıların Balkanlardaki en büyük şehri olmuştur.

Osmanlı Devletinde toplum için en önemli hizmet alanı olan eğitim ve öğretim faaliyetleri vakıflar eliyle gerçekleştirilmiştir. İlköğretim kurumu olan sıbyan mektepleri, orta ve yüksek öğrenim müesseseleri olan medreseler tamamen vakıf yoluyla kurulmuş ve hizmetlerini yine vakıf gelirleri ile vermişlerdir. Bu vakıf kurumları genellikle bir kompleks halinde inşa edilen ve bünyesinde bütün hizmet birimlerini barındıran külliyeler içinde yer almışlardır. Buna dair iki önemli misal İstanbul'daki iki büyük ve köklü kurum Fatih ve Süleymaniye medreseleri verilebilir. XVIII. yüzyıl itibari ile tüm gelirlerin içinde çok büyük yekûn tutan eden vakıf gelirlerinin %30'yakın kısmı eğitim ve öğretime harcanması vakıfların bu kurumlar açısından üstlendiği rolü göstermektedir.

Osmanlı Devletinde orta ve yüksek hatta yüksek lisans ve doktora (İstanbul'da Fatih ve Süleymaniye medreseleri) düzeyindeki medreselerin tamamına yakını vakıftır. Bu medreselerin önemli bir kısmı Selçuklulardan veya Anadolu Beyliklerinden Osmanlılara intikal etmiş vakıf medreselerdir. Bunlara dair sadece Maraş'ta Dulkadirli beyi Nasreddin Mehmed Bey'in inşa ettirip vakıf ettiği Maraş'ta Kadı, Antep'te Nasreddin Mehmed Bey, Kayseri'de Nasırıyye medreseleri ve yine Dulkadirli beyi Alaüddeve'nin yaptırdığı ve vakıflar ile donattığı İmaret, Bağdadiye, Taş, Elbistan'da Hatuniye medreselerini örnek göstermek yeterli olsa gerektir.

¹ Prof. Dr. Hasan Basri Karadeniz- Dumlupınar Üniversitesi- Tarih Bölümü- Türkiye.

Osmanlı Devleti'nde medreseler vakıflar sayesinde genelde özerktir. Bununla birlikte son dönemlerde inşa edilen medreselerin kurucularının müderris olması ve hizmetin babadan oğula intikali, diğer görevlerin de aynı şekilde aktarılması ve bunun gelenek haline dönüşmesi zamanla bu müesseselerin bozulmasına sebep olmuştur.

Günümüzde ise vakıfların yürüttüğü faaliyetleri üniversitelerimiz farklı bir şekilde üstlenmektedir. Başarılı öğrencilere çeşitli imkanlar (Burs, kredi, kısmi zamanlı çalışma vb.) tanınarak teşvik edilmektedir. Son yıllarda üniversitelere yapılan muazzam yatırımlar bilim ve teknolojideki ilerlemenin takibi açısından önemli olmakla birlikte, bilim insanlarının teşvik edilmesi sayesinde bir sinerji oluşturulmakta, ülkemizde bilimsel gelişmeye katkı sağlanmaktadır.

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ / DUMLUPINAR UNIVERSITY
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ / JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

DPUJSS

ICEBSS Özel Sayısı

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Remzi GÖREN
Dumlupınar Üniversitesi Rektörü

Özel Sayı Editörü / Special Edition Editor

Prof. Dr. Mahmut ZORTUK / Dumlupınar Üniversitesi

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Mahmut ZORTUK / Dumlupınar Üniversitesi
Doç Dr. Niyazi KURNAZ / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hakan ARIDEMİR / Dumlupınar Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Özer ÖZÇELİK / Dumlupınar Üniversitesi

Dergi Sekreteryası / Secretary of Journal

Arş.Grv. Seyhat BAYRAK GEZDİM / Dumlupınar Üniversitesi
Arş.Grv. Hasan Arda BURHAN / Dumlupınar Üniversitesi

Yayın Dili / Language

Türkçe-İngilizce / Turkish-English

Dizgi ve Tasarım / Typographic & Design

Arş. Grv. Kübra ÇİÇEKLİ / Dumlupınar Üniversitesi

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Sosyal Bilimler Dergisi
Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kütahya/Türkiye
sbd@dpu.edu.tr
+90 274 265 20 31
sbe.dpu.edu.tr

ISSN

1302-1842

Scientific Committee

Prof. Dr. Agim BINAJ/Agricultural University of Tirana

Prof. Dr. Adnan ÇELİK/Selçuk University

Prof. Dr. Alifeta SELIMI/State University of Tetova

Prof. Dr. Blerim REKA/South-East European University - Vice-Rector

Prof. Dr. Birol KOVANCILAR/Celal Bayar University - Vice-Rector

Prof. Dr. Eric GAUTIER/France Statistical Enstitute

Prof. Dr. Flutura KALEMI/Agricultural University of Tirana

Prof. Dr. Halit YANIKKAYA/Gebze Technology Enstitute

Prof. Dr. Lindita MILO (Lati)/University of Tirana

Prof. Dr. Matthias FINGER/Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne

Prof. Dr. Mehmet ASUTAY/Durham University

Prof. Dr. Mesut KAYALI/Dumlupınar University

Prof. Dr. M. M. SULPHY/University of Kerala in India - Dean of TKM Institute of Management

Prof. Dr. Muhsin HALİS/Kastamonu University

Prof. Dr. Nilgün ÇİL/İstanbul University

Prof. Dr. Reshat QAHILI/State University of Tetova

Prof. Dr. Seyfettin ÜNAL/Dumlupınar University

Prof. Dr. Suzana GUXHOLLI/University of New York in Tirana

Prof. Dr. Şenol ERDOĞMUŞ/Osmangazi University

Prof. Dr. Vjollca KARAPICI/University of Tirana

Prof. Dr. Wei-Bin ZHANG/College of Asia Pacific Management - Ritsumeikan Asia Pacific University

Assoc. Prof. Dr. Adela SHERA/University of Tirana

Assoc. Prof. Dr. Agim MAMUTI/University of New York in Tirana

Assoc. Prof. Dr. Andjela Jaksic STOJANOVIC/Univerzitet Mediteran Podgorica

Assoc. Prof. Dr. Anukrati SHARMA/University of Kota

Assoc. Prof. Dr. Aydın KAYABAŞI/Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Aytunga OĞUZ/Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Cengiz DURAN/Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Ceren GİDERLER/Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Elshan BAGIRZADEH/Azerbaijan State University of Economics

Assoc. Prof. Dr. Ercan TAŞKIN/Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Feyzullah ÜNAL/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Hasan KORKUT/International University of Sarajevo
Assoc. Prof. Dr. Hayrettin ÖZLER/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Ibish KADRIU/State University of Tetova
Assoc. Prof. Dr. Kürşad YILMAZ/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Latif ÖZTÜRK/Kırıkkale University
Assoc. Prof. Dr. Levent MERCİN/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Merale Fetahu-VEHAPI/State University of Tetova
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Kemal BEŞER/Osmangazi University
Assoc. Prof. Dr. Niyazi KURNAZ/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Nurettin GÜLAÇTI/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Özgür ÖNDER/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Senad BUSATLIC/International University of Sarajevo
Assoc. Prof. Dr. Skender UKA/Agricultural University of Tirana
Assoc. Prof. Dr. T. S. DEVARAJA/University of Mysore
Assoc. Prof. Dr. Yavuz BOZKURT/Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Zeynep FİLİZ/Osmangazi University
Assist. Prof. Dr. Azra BRANKOVIĆ/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Edita ĐAPO/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Hakan ARIDEMİR/Dumlupınar University
Assist. Prof. Dr. Joseph Jon KAMINSKI/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Mehmed GANIC/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Mirsad KARIC/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Ognjen RIĐIĆ/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Ömer Nasuhi ŞAHİN/Dumlupınar University
Assist. Prof. Dr. Peter PLENTA/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Ramo PALALIC/International University of Sarajevo
Assist. Prof. Dr. Suat SÖYLEMEZ/Dumlupınar University

Honorary Committee

Prof. Dr. Remzi GÖREN/Rector of Dumlupınar University
Prof. Dr. Fatos TARIFA/Rector of University of New York Tirana
Prof. Dr. Vullnet AMETI/Rector of State University of Tetova
Prof. Dr. Tahsin ErkanTÜRE/Rector of International University of Sarajevo

Chairman of the Conference

Prof. Dr. Mahmut ZORTUK

Members of the Committee

Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ
Assoc. Prof. Dr. Agim MAMUTI
Assoc. Prof. Dr. Sema BEHDİOĞLU
Asst. Prof. Dr. Eylem ACAR
Asst. Prof.Dr. Noyan AYDIN
Asst. Prof. Dr. Erkan ARI
Asst. Prof. Dr. Habibe Yelda ŞENER
Seyhat BAYRAK GEZDİM
Hasan Arda BURHAN
Semih KARACAN
Neslihan ÇİLESİZ
Elif YALÇIN
Ayşegül YILDIZ
Fadime ÇELİK
Alma LIGATA
Ajdın PERCO

Derginin ICEBSS özel sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakemlerimize ve danışma kurulumuza teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca derginin basılması aşamasındaki katkılarından dolayı Sayın Rektör Remzi Gören'e, Sosyal Bilimler Enstitüsü yönetimine ve Ekonometri Ve İstatistik Uygulama Ve Araştırma Müdürlüğüne (EKAM) teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

1. Ülkelerin Çevre İle İlgili Düzenlemelerinin Uluslararası Pazarlama Açısından Değerlendirilmesi/The Evaluation On The Environmental Regulations Of The Countries With Regard To International Marketing H. Mustasa PAKSOY-Hüseyin KOÇARSLAN-İsmail KUTLAR.....	1
2. Evaluation Of Atributes Of Online Shopping Sites With Kano Model/ Online Alışveriş Sitelerinin Özelliklerinin Kano Modeli İle Değerlendirilmesi SemaBEHDİOĞLU-NeslihanÇİLESİZ.....	15
3. Türkiye' nin Enerji Üretiminde Yenilenebilir Enerji Kaynakları Üzerine Bir Değerlendirme/A Review Of The Renewable Energy Resources In The Energy Production Of Turkey Emre ÜRÜN-Esra SOYU.....	31
4. Kırılgan Beşli Ülkelerin Amerikan Doları Bazında Parite Getirileri Arasındaki İlişkilerin Analizi/An Analysis Of Relations Among Fragile Five Countries' Parity Returns In Terms Of Us Dollar Engin KÜÇÜKSİLLE-Sadık KARAOĞLAN.....	46
5.Sosyal Medya'nın Turizm Faaliyetlerindeki Rolü Üzerine Teorik Bir İnceleme/A Theoretical Analysis For Role Of Social Media On Toruism Activities Ercan AKTAN-Murat KOÇYİĞİT.....	62
6. Özel Güvenlik Hizmetlerinde Kalite: Van YYU Uygulaması/Quality Of Private Security Services: Van YYU Application Ertuğrul ÇAVDAR-Refik GÜRBÜZKOL.....	74
7. The Effects Of Health Expenditures On Economic Growth: A Panel Regression Analysis On BRICS Countries And Turkey/Sağlık Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: BRICS Ülkeleri Ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme Esra CEBECİ-Ahmet AY.....	91
8.Enerji Güvenliği: Bölgesel Enerji Merkezi Türkiye/Energy Security: Regional Energy Centre Turkey Fahr AKBAŞ-Emre ÜRÜN.....	103
9. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yargısal Denetimi Ve Adaletin Gerçekleşme Düzeyi/ Judicial Control And The Level Of Administration Of Justice On Local Authorities In Turkey Feyzullah ÜNAL.....	114
10.Temel Bileşenler Analizi İle DEA Modellerinin Seçilmesi Ve Birimlerin Sıralanması: Şehirlerin Ekonomik Performansı Üzerine Bir Uygulama/Selecting DEA Model Specifications And Ranking Units Via Principal Component Analysis: A Application Of Economic Performance Of Cities Hasan BAL-Volkan Soner ÖZSOY.....	125
11.R&D Expenditure And Emission: Artificial Neural Network Based Approach/Ar-Ge Harcamaları Ve Emisyonu: Yapay Sinir Ağı Yaklaşımı SemaBEHDİOĞLU-FadimeÇELİK.....	136
12. Another Way To Determine Weights Of Balanced Performance Evaluations/Dengeli Performans Ağırlıklarının Hesaplanmasında Diğer Bir Yol İhsan ALP.....	151
13. Her Ünlü Star Mıdır? Reklamlarda Ünlü Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme/Does Celebrity Mean Star? A View On Star Strategy Concept In Advertising Mehmet Sefa ÇAM.....	162
14. Asya Ve Türkiye Borsaları Arasında Zamana Bağlı Değişen Korelasyon/Time Varying Correlation Between Asian And Turkish Financial Market Mercan HATİPOĞLU-İbrahim BOZKURT.....	174

15. Karadeniz Bölgesinde Yıllara Göre Kredi/Mevduat Oranlarındaki Değişkenliğin İncelenmesi/ Investigation Of Variability In Loan-To-Deposit Ratios By Year In Blacksea Region Mediha Mine ÇELİKKOL-Sermin ELEVLI	183
16. Fakirlikle Mücadele İçin İslami Finans/Islamic Microfinance To Fight With Poverty Selman Yasir SEZGİN-Ömer Nasuhi ŞAHİN	195
17. Avrupa Birliği Politikaları Perspektifinden Türkiye’de Belediyelerin Sunduğu Engelli Hizmetleri/Disability Implementations Of The Municipalities In Turkey Sühal ŞEMŞİT-Ahmet UÇAR-Mehmet Ali YÜKSEL	205
18. Bilgi Toplumu Dönüşümünde Türkiye’de Kadın Olmak/Being A Woman Among Transformation Process Of Information Society In Turkey Duygu AYDIN-Mehmet Safa ÇAM	224
19. Türkiye’de Hane Halkı İş Bulma Yöntemleri İle İşgücü Yapısı Arasındaki İlişkinin Multinomial Regresyon Yöntemiyle Analizi/Analysis Of The Relationship Between Household Employment Methods And Labor Force Structure In Turkey By Multinomial Regression Method Noyan AYDIN	248
20. Consumption Function In The Western Balkans Countries Jasmin HALEBIC	267
21. Sultaniye (Karapınar) II. Selim Külliyesi Vakfı’nin Kuruluşu, Görevlileri Ve Gelirleri Hasan Basri KARADENİZ	277